

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 " trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

Se compran sellos usats de correus, coleccions y correspondencia antiga ab sellos usats, particularment del any 1850 al 1870.

Dirigirse á Barcelona á D. Joseph Fernández Brabo, Corts, 132--2.º--3.º. Informes en la Administració d' aquest periodich.

BANCH DE SABADELL

Pren á descuento y negociació cupons Interior, Exterior, Amortisable y Billets Hipotecaris Isla de Cuba, venciments corrents.

Horas de despatx: de 9 á 12 matí, tots los dias feyners.

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres, pa y ví.

També s' atmeten abonos á preus ventatjosos. Servey esmeradísim. Concert totas las nits per un QUINTETO.

L' HOSPITAL NOU

V

Hora es ja de que comensém á tractar de las rahons que 'ns hem proposat aduhir en contra la conveniencia d' un nou Hospital. Podríam encare posar de manifest á sos mes fervents partidaris moltes altres necessitats que mereixen preferent atenció, molt descuidadas per cert en nostra benvolguda ciutat y que deixan molt enrera la problemática necessitat de construir expressés lo nou Hospital que cada dia mes nos va semblant producció fantástica qu' ha nascut y morirà 'n la bullidora fantasia d' alguns personatjes que 'n aquest assumpto, 's portan com lo célebre Narcís de qui 'ns parla la Mitologia pagana, pero lo temor de fer massa difús lo trevall que, ajudant Deu, volém portar á cap, nos priva d' exténdrens mes y 'ns obliga á entrar de plé en la qüestió qu' estém debatent.

De cap manera convé construhir l' Hospital nou. Podrá ferse; podrá construhirse, si tan s' hi empenyan los que á tota costa volen que sigui Hospital, mes entenguin tho be: lo nou Hospital, tal com lo tenen projectat, no resoldrá aquí Sabadell cap problema de Beneficencia pública; no vindrá á donar satisfacció á cap necessitat imperiosa; y no vindrá, dit ab una paraula, á omplir cap vuyt, y dirém lo perquè.

Sabadell, per sas condicions especials d' esser població activa, laboriosa y eminentment industrial, te vida propia, y per lo tant, independent, y fins no fa molt hauríam pogut dir desahogada. Y lo que passa en la colectivitat succeheix en l' individu. De manera que si en algun lloch de la terra catalana hi regna la democracia podriam dir que 's aquí Sabadell; y que si no fos per las predicacions de doctrinas subversivas qu' han trastornat en mal hora lo cor de nostra morigerada classe trevalladora, no hi hauria pas cap població qu' aventatjés á la nostra per sas escepcionals condicions fisicas, económicas y morals.

En prova de lo qu' estém dihent, basta no mes examinar de quina manera viu aquí lo trevallador comparat ab las condicions ab que 's trova en altres regions d' Espanya, pera no dir de Catalunya mateix.

Aquí, mentres fumin las xemeneyas, tothom te quatre duros

pera gastarse ó malgastarse, que de tot hi ha en aquesta terra, segons se despren del modo com rumbeja la classe trevalladora; á qui, si per altra part se 'ls hi hagués imbuït lo sentiment del estalvi, veuríam sens dupte encare 'n millors condicions morals y económicas de las en que 's trova avuy día, de lo que se 'n despren com á corolari, un esperit d' independència y d' expansió, molt difícil de trovar en altres poblacions, y sense que pugui tildarse de petulancia, demostra: que en lo terreno práctic, la qüestió social aquí se la coneix tan sols de nom, que lo pauperisme modern s' ha deixat sentir, grat sia á Deu, molt poch en nostra estimada ciutat de Sabadell, que a tothom li agrada ésser duenyó dels seus actes y y saboreijar á plaber las comoditats que proporciona lo viurer en familia dins de la llar payral; perque fins los treballadors forasters que de llunyanas terras venen á establirse en eixa ciutat, simpatisan tan ab lo modo de viurer sabadellench, que ben prompte se 'ls ven convertits, sino en sabadellenchs per la sanch, al menys en morigerats é independents vehins per las costums.

Donchs bé, ab aquest esperit d' independència que tan domina al rich com al pobre, tan al amo com al treballador en eixa terra, per ésser producte natural del carácter ó geni intrinsech de Sabadell, diguintnos, per favor, los partidaris del nou Hospital: ¿pera quí volen construirlo? ¿quins han d' ésser los qu' han de poblar lo nou Hospital? ¿ja trovarán mal úts pera omplir las espayosas *enfermerías* que tenen en projecte?

Sense tenir la pretensió de volguer demostrar que aquí tothom neda en l' abundancia y sense deixar de compendrer que son molts los menesterosos que necesitan dels auxilis de la caritat pública ó privada, puig tots los días ho veyém per nostres propis ulls, dirém aquí, com ho dirém sempre que convingui, que Sabadell, en circunstancias normals, no donará may un contingent de malalts pera omplir ni las salas del Hospital en projecte ni las mateixas del que posehím en l' actualitat, com ho pot comprobar qualsevol de nostres benévols lectors que 's prengui la molestia de consultar los estats trimestrals y anuals que obran en lo Negociat de Beneficencia d' eixa ciutat; ahont veurán, pera convéncers hasta la sacietat, que la majoria dels malalts (*no parlém d' inválits ni asilats de la Casa de Caritat*) acu-

llits en nostre Sant Hospital son forasters ó establerts aquí de poch, no perque no 's fassi propaganda pera enviarhi malalts no, que d' aixó, no falta qui se 'n cuida, sense que per are s' hi hagi posat lo degut correctiu, y no obstant y la propaganda á que aludim, lo sabadellench de pura sanch y lo que sense esserhò, ho sembla, difícilment van al Hospital; no perque s' hi posin travas ni perque siguin invencibles los obstáculos, qu' aixó es lo de menys, sino perque s' hi oposa una rahó molt sencilla; la de que no 'n tenen ganas.

Podría algú alegar, tal volta, que la ressiistencia d' alguns malalts pobres á ingressar en nostre Sant Hospital, es deguda al temor de no esser convenientment assistits y qu' aixó los re-trau de donar semblant pas. Desde are podém anticipar á nostres lectors que tal temor es completament infundat y que 'n prova de lo que valen lo servey y assistencia de nostre Assil nos remetém al testimoni dels mateixos que 'n allí han sigut assistits y de las personas de bon sentit que ab alguna freqüencia visitan nostra Casa de Beneficencia. Per lo tant, lo motiu mes poderós que priva d' ingresar malalts en nostre Hospital, es lo qu' hem aduhit no fa molt, que 's lo que subsistirà sempre, mentres Sabadell tingui, y Deu vullgui que aixís sigui, xemeneyas que á manera de gegantesch incencer, aixequin constantment al Gení de la industria magestuosa é inacabable espiral de fum.

En lo article pròxim, *Deo volente*, demostrarem ab cassos pràctichs la tassis que acabém de sentar.

LO BATXILLER DE VALRÀ.

SECCIÓ POLÍTICA

Los politichs y personatges d' importancia de las naciones extrangeras, coneixen mes á fondo que 'ls nostres desdixats politichs espanyols lo que passa á Cuba y lo que ha suferit per culpa de la centralisació estúpida castellanista la mes gran de las Antillas.

Vegis, en proba de lo dit, lo qu' ha manifestat l' almirall Fournier, jefe de la divisió naval francesa del Atlàntich, ab motiu de sa última visita á la isla de Cuba.

«La insurrecció presenta caràcters diversos, desde 'l simple descontent, fins á la franca rebelió; la oposició al govern espanyol es general en 'l pays, donchs ni sisquera 'l partit peninsular está satisfet perque no 's troba apoyat per qui podria ferho.»

«Espanya no es l' enemich comú per tots, pero, en cambi no es tampoch la verda dera mare pàtria per ningú.»

«En la Habana, centre comercial é industrial de l' isla, en tots los graus socials se

nota igual sentiment; las vexacions administrativas foren tantas, que 'ls lassos que unian á la Colonia ab la metròpoli s' han afuixat y podrán arribar á romprers completament si no s' prenen ab temps determinacions salvadoras.»

«Los impostos creixen cada dia, la miseria es gran, 'l comer y la industria están paralisats y la agricultura es morta. Aixó es lo que passa á Cuba.»

Aixís pensa y ho manifesta á sou govern ab tota imparcialitat y sense apassionament de cap manera un dels homes més reputats de França no tant sols per sos coneixements especials del seu ram, sinó també per la serenitat de son judici y per la bona fé de sos procediments.

¿Y que fa 'l govern espanyol pera evitar la completa ruptura de nostres relacions de Cuba?

Ya ho han vist ben manifest no fa pas gayre.

Treure á en Martínez Campos, que representava un bon xich de la política d'atracció y de concessions armonicas y salvadoras, per posarli á en Weyler que arriba á la Habana ab una fama de cruel y sanginari ben poch digna d'enveja.

En lloch de seguir la política d'unió y concordia, encenen mes la de rigor y de la guerra.

A la miseria de Cuba tan ben piuta la per l'almirall Fournier, hi responen ab una contribució de guerra que acabarà d'arruinar lo comer de la isla.

¡Valenta política colonial la de nostres flamants personatges gubernamentals!

A seguir aixís si avuy Espanya no és verdadera mare patria per cap dels habitants de Cuba, arribarà á ser odiosa per sa conducta y desterrat son nom y son recort per tots los bons fills que estimin la dignitat de aquell poble, un jorn tan rich y floreixent y avuy tan devastat y miserable.

¿Se recordan nostres llegidors del soldat Verdú, un d'aquells heroes de Melilla á qui la premsa patriotera, coronà allavors de gloria enlayrantlo fins als núvols?

Donchs avuy encara està l'infelis soldat esperant que la *sagrada administració espanyola* resolgui l'expedient que va formar-se é interinament l'ha nomenat mossó del hospital de S. Joan de Deu.*

Aixó sí, suplent y sense sou.

Si te malts de caps que se 'ls passi.

Y si te gana que se la entretingui.

L'expedient ha de fer lo seu curs y quan ja 'l pobre Verdú sia vell, xacros, del tot inútil, allavors la administració castellana centralista li passarà atenta comunicació instantlo tal vegada á que tiri los llores al platillo ó al fricandó, si es que ha pogut tastarlo ab 'l sou vergonyós que cobra com á mossó suplent d'un hospital del cor d'Espanya.

¡Oh la patria centralista!

¡Si n' es d'agradida als bon fills que vessan generosament sa sanch per la integritat del territorio.

Com la premsa del cinch cèntims que mentres rajava lo de Melilla feren de 'n Verdú un héroe, un prodigi, y acabada aquella efervescencia *comercial*, lo deixan morir de fam, entregat á las vergonyoses y denigrants mallas de la corrompuda administració espanyola-castellana.

Magnífics exemples pera que 'ls espanyols s' engresquin á vessar sa sanch en defensa d'una Pátria tan poch agradida y tan descastada.

Y 'l bisbe de Barcelona que vagi dihent devant del Ministre d' Hisenda al despedir als soldats d' artilleria que la Patria no abandona als valents que s' sacrifican pera defensarla.

No, abandonarlos no.

S' entreté escarnintlos, empaperantlos, pera deixarlos morir, olvidats de tothom, de fret ó de miseria.

Lo govern conservador, motejat per alguns infelissos de proteccionista, está a punt de cometre una de las mes garrafals tonterias que registran las crónicas gubernamentals madrilenyas ab tot y ser tan pródigas en semblants prodigis.

Necessitat de diners per sostenir la guerra que'ns han dut los empleats lladres y gobernants prevaricadors, ab tot y las baladronadas del Ministre d' Ultramar que tenia millions per que se jo quants mesos, intenta nada menos que pujar los araaels de Cuba, matant lo tráfico comercial y arruinant d' una vegada las industrias espanyolas que s' dedican a aquella exportació, é impossibilitant lo comerç de Cuba que prou miseria sufreix y prou castigada está ab la fraticida guerra pera que pugui tan sencillament augmentar los preus dels productes que s' importin.

Y lo mes salat es que ab tot y la comedia de 'n Navarro Reverter, per quedar be ab los conservadors proteccionistas-bon jaus de Catalunya, oposantse a que 'l recárrech sia tant sols pera la exportació espanyola, ab segaritat que 'ls extrangers á fi de de comptes quedarán *tan campantes*, amos y senyors del comerç de l' Isla, mentres que alguns infelissos catalans, victimas de quatre vanitosos galls de pansas y de sa propia deixadés, haurán conseguit sa perfecta y total ruina.

Y es natural; ¿cóm se pot creurer que un govern que s' ha ajupit á totas las exigencias dels Estats Units pera conseguir sa benevolencia en la guerra cubana tingui ara energia pera posar una contribució de guerra á la exportació estrangera, la major part dels *yankees* pera que aquestos sabent ab qui tractan no amenassin ab qualsevol *americanada* de las savas?

La millor prova es lo de la beligerancia. Estava mort l' assumpto y entretingut mannyosament en lo si de la Comissió de Relacions Exteriors, mes al trasiluhirse l' intent tan sols del recárrech en las Aduanas de Cuba, la fins avuy mandrosa Comissió, ha dictaminat ab celeritat electrica, informant favorablement la beligerancia demandada.

¿Ho comprenen nostres lligidors?

¿Es possible que ab governs com 'ls nostres poguessim somiar la igualtat de drets a Cuba?

Sembla mentida que encara alguns que no saben com calificar, tinguin la trista pretensió de creurerho y pendra en serio lo saynete de 'n Navarro Reverter de demanar una cosa que sab de sabras y en conciencia que es completament impossible.

Preparemnos, catalans, que com de costum nos tocará 'l rebrer.

Per las vergonyas dels de dalt y per las vergonyas dels d' aquí no hi ha mes remey que pagar nosaltres los lladronicis perpetrats a Cuba.

El Ciero y *La Publicidad* no perden ocasió pera hensar als quatre vents la importancia de son patrimoni.

Tots tenen cosas.

No fa molts dias que 'l primer, *El Ciero*, nos feu saber que tenia un pueblo.

«La Publicidad» també vol tenir, y, naturalment, com *El Ciero*, nos fa saber que te *cuatro gatos*.

Vamos; ab *un pueblo*, 'ls *cuatro gatos* y 'l negociat dels cinch céntims podran pasar una bona vellesa.

Bon profit los hi fassa.

PRO PATRIA

A mils, á milers s' embarcan los soldats cap á Cuba com remats de bens cap á una fira; á millions hi van las pessetas dels escanyats contribuyents espanyols, y tot perque l' escanyolit lleó pugui retenir un quant temps més entre sas urpas l' últim bossi d' aquell gran continent, que, descobert per Colon, Deu confia á Espanya pera que portés allí la llum del Evangeli y 'l pa de la civilització.

La sabiduria de Deu resplandi com sempre al confiar á la Espanya dels Reys Catòlics la altíssima missió de civilisar aquell mitj mon fins allavors ignorat, puig era l' únich estat del antich continent que reunia las condicions necessarias pera acometre tant inmensa com gloriosíssima obra.

Y en efecte; la Espanya llavors era un Estat enterament catòlich, Espanya era un Estat format de varias nacionalitats constituïdas ab fesomia propia, segons las lleys de la naturalesa, y confederadas y enllassadas sens abdicar de sa personalitat, y per aquesta mateixa constitució era un Estat poderós, lo més fort y potent d' Europa, puig contava entre sos elements als pobles més rics y civilisats d' aquella època.

Pero si Espanya reunia llavors condicions tant ventajosas, si sos elements los formavan pobles tan civilisats y rics com Sicília, Nàpols y Cerdanya, Catalunya, Aragó y València y altres, tingué per altra part la desgracia de contar també entre aquestas nacionalitats á la tan migrada com orgullosa Castella, quin regne, mercés á sa Reyna Isabel, espill de virtut y de fortaleça, sortí de la anarquia y de la deshonor y ab sa unió ab la corona d' Aragó sortí de la miseria y 's tragué 'ls alarbs de demunt, cosa que no havia pogut lograr en 700 anys de lluyta.

Aquella poma podrida engreixá als cucis del absolutisme; l' orgull y 'l caràcter adulator castellà serví de ferm puntal á las inclinacions absolutistas dels reys d' Espanya, y anaren pujant per sobre de la senzillès y noblesa dels demés pobles, apoderantse de mica en mica de sa direcció. En nom de Deu s'anaren destruhint las lleys de la naturalesa, convertint ab refinada traydoria aquella admirable unió de pobles lliures en un imperi de pobles esclaus; ab insaciable cobdicia se privá als pobles de millor temperament comercial de negocierar ab América; ab despòtich orgull, en lloch de civilisar, conquistaren brutalment aquells païssos verges, y en lloch d' ensenyar ab l' exemple la virtut, s' introduhiren per tot arreu los vicijs y las concupiscencia.

Degut al malehit orgull, en lo curt espay de menes de quatre sigles s' han emancipat Portugal y 'l Rosselló, Sicília, Nàpols y Cerdenya, las possessions de Flandes y païsses Baixos, Gibraltar y Malta, Atenas y Neopàtria; s' han perdut las factorias de la costa d' Africa y Alger y aquell inmens continent americà quals pobles, convertits en repúblicas independents, esperan avuy á Cuba, que lluyta per esmunyir-se d' aquesta Espanya centralista.

L' orgull castellà, pare y sostenidor del centralisme, d' aquesta política anomenada lliberal que es lo modern absolutisme, mil voltas pitjor que l' absolutisme de Felip V, ha convertit al Estat espanyol, algun temps semi-omnipotent, en un petit Estat de quarta classe; aquella poma podrida ha podrit á tota la pila que no s' ha separat y avuy ha lograt posar á la nació tota al nivell en qu' estava 'l regne de Castella en temps de son rey Enrich IV, poch's anys avans d' unir-se ab Aragó; de manera que 'ls historiadors de la época actual podran copiar exactament la descripció que fa d' aquell regnat lo P. Mariana, dihent que impera com llavors l' anarquia y la corrupció més espantosa, que 'l bandolerisme enguantat domina, que es forsos lo curs de la moneda de baixa lley; es á dir, que hem tornat á aquella época. Pero allavors se trobavan en tant vergonyós estat solzament los del cor d' Espanya, y avuy s' hi troba tota la nació.

¡Pro Patria! erida tothom devant de la insurrecció de Cuba; pero la insurrecció creix y no es posible dominarla. Sols hi havia un remey pera salvar á Cuba, sols un medi pera que Cuba sia espanyola y la nació no tinga un daltabaix. Pero avuy no se 'n vol encare parlar d' autonomia, puig segons opinió dels patrioters s' ha de salvar «el honor nacional venciendo á los insurrectos.»

A grans mals grans remeys, diu l' adagi. Si es precis salvar l' honor nacional que 's salvi, y si s' han de vencer los insurrectes, que 's vencin. Que 's formi un batallió sagrat de tots los quefes polítichs y de tots los xucladors de la gran antilla: que se 'n formi un altre de cacichs de totes categorías, d' aquestos que per que ells tenen 300 dures pera salvar á sos fills, toleran las denigrants quintas; que s' abatallonin també tots los periodistas que dihen pestes de Martínez Campos porque no ha passat á Cuba á foch y á sanch; que s' apleguin la Comissió organitzadora dels Sometents de Catalunya y 'ls Cabos patrioters que s' oferiren á guardar las donas y criaturas quan no quedés un jove á aquesta terra, y, capitanejats pel gran patriota Folch, que s'embarquin desseguida seguits de tots los altres patriotas de café. Formin plegats un cos d' exercit, y essent gent tota triada y duhent á dins lo foch del patriotisme, no tindran de fer sinó arribar á Cuba y vencer.

No hi ha altre medi de salvació ni cap més camí que un dels dos extrems. Si avuy Cuba cau vensuda, se tornarà á alçar demà, y mentres duri lo centralisme durará l' esperit d' independència.

Cal, donchs, fer un esforç; cal que marxi aquest cos d'èxercit pera purificar la atmósfera malsana que 's respira allí de separatisme y aquí d'immoralitat. Los que tornessin d'aquell èxercit de gent ben escullida, vindrian purificats per los ayres del mar y l'oreig de la manigua. Son esperit bélich estaria satisfet ab lo llorer de la victoria, pero com haurian palpat las dificultats de dominar á un poble, vindrian disposats á proclamar, no sols l'autonomia de Cuba, sino l'autonomia de totas las regions espanyolas.

Pero no s'aplicará aquest remey, que á Cuba seguirém envianthi tot l'or y tota la sanch bona, quedant aquí no més que 'ls bitllets d'un banch més ó menos pollat, y tota la sanch anémica d'aquells que, havent conduhit á Cuba á la desesperació y á Espanya á la deshonra, cridan assentats en flonjas cadiras de brassós:

¡«Todo por la integridad de la patria.»!

PAU COLOMER.

DE FORA ESTANT

LO CATALANISME SEGONS LA PREMPSA DE LONDRES

Mientras los periódichs de Madrid y altres babaus de *provincias* que 'ls imitan, parlan, demostrant una ridícula ignorancia de las *exageracions y estrechas miras regionalistas*, sense voler veure aquesta nova corrent que per tot se desperta contra l'*error Urti*, que deya en Paul Bourget, contra las grans nacions artificials centralisadas, los païssos en que s'estudia s'ocupan del nostre moviment regionalista ab carinyosa simpatia y no s'escriu xeixen al parlar de retornar la vida als organismes naturals adormits, ni creuhen retrocé: lo voler rompre aqueixas unitats encarcaradas pera tornar á fer de cada un de sos membres un organisme vivent, ab verdadera personalitat encara que lligat pe's vincles que certas necessitats purament materials exigeixen.

Lo *Evening Standard* y 'l *Daily News* de Londres (aquest últim es lo més ben enterat d'Inglaterra y de major circulació), publican una correspondencia de la Agencia Reuter escrita ab fetxa 6 de Janer, en la que, després de fer constar que 'l moviment regionalista catalá es tan vell com lo moviment autonomista d'Hungria, diu:

«HOME RULE Á CATALUNYA»

Lo sentiment nacional dels catalans s'evocava per sos poetas, escriptors en prosa y autors dramátichs que 's referian á la gloriosa historia del antich regne de Catalunya y preparavan lo camí per espolsarse de sobre 'l centralisme del govern de Madrid. Aquest moviment, no obstant, va quedar abortat per la Revolució, y 'ls catalans esperavan obtenir d'un govern liberal las reformas que havian demanat en vá als Borbons. La relativa llibertat y las reformas administrativas que allavors se varen concedir als catalans, varen retardar lo desenrotll dels projectes del

partit autonomista, y durant los primers anys de la restauració de la Monarquia, aquest donà escassament senyals de vida.

Ultimament, no obstant, lo moviment se va pronunciant, y sens dubte, degut á las deficiencias de la administració central lo partit regionalista va prenent tant increment que es causa de molta ansietat á Madrid.

Pera que 's compregui la importancia del moviment, cal recordar que Catalunya sola paga un quint de las contribucions totals d' Espanya, que Barcelona es lo primer port espanyol del Mediterrani, y que la industria, lo comerç y la cultura intelectual han alcansat en las provincias catalanas un gran desenrotll, especialment á Barcelona, desconegut en las altrás parts de la Península. Se creu que ab un *self-government* polítich y administratiu, Catalunya no sols seria la comarca fertil y florent que es avuy, sino també la més rica y felis. Per aquesta rahó, la esperansa d' *Home Rule* está prafondament arrelada en lo pensament y en lo cor del poble, que, encare que petit numéricament, fou durant lo periodo de sa independència, un dels més forts y més florents d' Europa. Hi ha establertats societats regionalistas per l' estil de las dels demás paissos pera difundir lo moviment entre 'l poble. Hi ha dos teatros que representan casi exclusivament obras catalanas y 's publican cada any uns trescents volúms en prosa y en vers escrits en llengua catalana. També hi ha un gran número de societats corals, que comptan ab uns vint mil socis que á la ciutat y en lo camp cantan cansons patrióticas catalanas ó composicions modernas profetisant la resurrecció de las antigas glorias del país. S' han elevat peticions á la Reyna Regent y á las Corts espanyolas pera que 's concedís lo regoneixement oficial del llenguatge catalá. Surten cinch diaris y unas cinquanta publicacions setmanals escrits enterament catalá y 'l moviment ha fet en general tants progressos, que, avuy per avuy, ben bé una meytat de la joventut de Catalunya forma part de las societats que tenen per obgecte reconquistar la antigua pátria, quals últims vestigis foren esborrats per la má del butxí á las plassas públicas de Barcelona després de la presa de la ciutat per Felip V. ajudat per Lluís XIV.

(*The Daily News*, 11 Janer 1896.

Acaba l' articulista, quals datos, com se veu, no son tots ben exactes, parlant del *meeting* de Sabadell pera protestar contra las llevas tan «excepcionalment pesadas» demanadas á Catalunya pera omplir las baixas del exércit, comparantlas ab lo número de reclutas trets de Asturias, Castilla, Aragón y altrás provincias espanyolas.

Nosaltres hi afegirém una cosa y es, que á Catalunya li convé la difusió de sas idees cap á fora, que las grans transformacions políticas sols s' alcansan per grans cambis d' idees, y que aqueixos grans cambis s' han operat sempre en los centres científichs d' Europa.

No 'ns ha de doldrer que Madrid ni 's miri tan sols (tantas cosas no 's mira!) aqueixas novas idees que s' emportan las inteligencias. Las grans

revolucions ó evolucions socials y políticas d' Europa no han vingut may de Madrid. Aquest prou feynas te de copiar malament tot lo extranger més *demodé*.

H.

L I T E R A T U R A

LA DAMA NEGRA.

Qui no hi veyá de cap ull era 'l Sastret. Engrescat per sa mateixa mare ni cabia á la pell... «U n com aquella, noy, te n' has de buscar, si vols có-neixer lo gloria!...—li deya.—Alló es pau de casa, alló es boa cor, alló son mans... Ella sola es capás de sostenir una casa!... Ab aquella enrahona-menta dolsa... Ab aquella natural estimació... Ab aquell respecte... Quinas frases envanían á n'el Sastret com si instintivament presentís llur possessió, la possessió de la *dama negra*, tot endolsintli 'l cor com una bresca...

La diada del casori 'ls ensopegá junts en la casa... La sastressa nó 's tro-bava bé, retuda pel reuma, y la *dama negra*, en recíproca compensació, se n' hi baixá pera guariria... Quin dia fou aquell pera 'l Sastret!... D' emoció en emoció y d'alegroy en alegroy se li passá del dematí al vespre!... als primers moments no s' havían dit res; tot se n' ho enduya sa mare;—mes, calmada aquesta ab l' oppopetdox y 'ls frechs, intimaren tant en sa re-lació, 's franquejaren ab tal fuga 'ls joves que no semblava sinó qu' aquella vida de son esperit, que mutuament sentian encara al xoch de sa identitat, al adonarse de sa germanó, se 'ls encarnés totduna, rescabalentlos dels perduts mesos.... S' entenían tant bé que ni s' ho havían de contar, de remembrarho; 'ls bastaba com als muts un signe, un intel·ligent signe pera compendrer, pera reellegir tota sa historia....

Al bo de son regoneixement la tornada del casori 'ls vá sorprendre... 'l Sastret y la *dama negra* cambiaren un gesto de desagrado...

—Son aquells ximples!—feu la del costat, que entrá per veure á la sastressa...

—Aquellas carregadas de llíquets!..—voleu dir, reprengué la de sobre, ja entrada de feya estona...

—No 'n gastan pochs de fums!.. Y total, qué?..

—Qué?.. Que si á ma vé de qui á vuyt dias vos matllevarán un duro!..

—Vull dir... Y total, que han fet?.. Un cotxe de metge pels nuvis... una cibina pels convidats, quins convidats?.. Poñen contar; marquesos de la plassa... Y... aparteuvos, qu' are puja l' emperadora de las Indias!.. Psé... Com si, ral més ral menos, no ho haguessem fet totas del mateix modol.. Ja las sentireu!.. Ja las sentireu!.. ¡Qué no és p' s paciència lo que abunda!..

—Y com el *mam* haurá corregut com una liensadora!... No ho pre-gunti!..—

Las patacadas de las portellas y las veus dels convidats, al despedirse, ressonavan per la escala fent tremolar els vidres y las portas... Un xerroteix d' aucellera s' en puja de sobte amunt, acompanyat de trepitjos y cruiximents de sedas... Era 'l convoy dels nubis... A cada replá se las heyan. ... cridant, esbufegant, esgargamellantshi pera que 'ls ohissen... Que si eran dotze, que si eran setse; que si al camaril de S. Cugat no mes s' hi casavan els reys; que si 'l sopar, que si las joyas, que si 'ls cotxes....

Y arribavan á dalt qu' encara se las havían.... De las portas dels demás estadants no s' en obrí ni una... Devant de tal desafecte la Calandria vá enquimerarshi... Que 'no 's badessen totas ho comprenia; mes, algunas.... d' algunas se 'n refiava... Casarse sa filla sens aquell acatament del vehinat, tradicional homenatge del qu' ella y altres menos qu' ella n' havian sigut objetes!.. Encara era la bruixa!...

(Continuará)

JOAN PONS Y MASSAVEU.

NOVAS

Tot just s' ha comensat á parlar del recárrech que 'l Govern preten imposar als productes destinats á Cuba, y ja tenim altra volta sobre 'l terrenó lo de regonexer la beligerancia als insurrectes cubans.

Si 'l recárrech se concretés solsament als productes peninsulars, lo *papu* de la beligerancia no haguera tornat á sortir, per are. Però lo senyor Cánovas y 'l flamant ministre d' Hisenda, senyor Navarro Reverter, han volgut fer mérits proteccionistas, enganyant al pays—donchs sobradament saben que no es possible fer extensiu dit recárrech als productors de procedencia estrangera—y ja tenim altre cop la amenassa á sobre.

Vegis sinó lo telegrama que 'l senyor Dupuy de Lome, representant de Espanya á Washington ha enviat al nostre Govern.

Diu aixís.

«La resolució proposada al Senat per la Comissió de relacions en la sessió del dia 28, sobre la concessió de la beligerancia als insurrectes cubans, diu aixís.

«La deplorable guerra que s' ha promogut y 's sosté en la isla de Cuba ha arribat á adquirir tal importancia, que lo que allá passa interessa á tots los pobles civilisats. Pera fer menos horribles las consecuencias y estragos d' aquella guerra, es natural que regeixin en la mateixa 'ls procedirs que entre nacions civilisadas son de rigor: cambi de presoners, establiment d' hospitals, respecte als parlamentaris, concertació de trevas etc.

La comissió proposa, donchs, al Senat que 's serveixi indicar á Espanya la conveniencia de regoneixer ella mateixa la beligerancia dels insurrectes de Cuba.»

¿Que 'ls hi sembla la sonada?

Y es clar, en vista d' aquesta actitud dels Estats Units lo recarrech caurà no més sobre 'ls productes peninsulars y en Cánovas y en Navarro Reverter, haurán quedat bé devant dels proteccionistas totxus del nostre pays.

¡Valgans Deu y quants ne va deixar lo Rey Herodes!

—La il·lustrat escriptor rossellonés Mr. Justin Pepratx, está traduhint al francès «Flors del Calvari», última producció de nostre gran poeta, Mossén Jacinto Verdaguer.

—Avuy tindrà lloch en la Iglesia Parroquial de Sant Feliu, á las duas de la tarde, la distribució de premis á las alumnas de las Escuelas nocturnas y dominicals que dirigeixen las senyoretas roperas de la Conferencia de Sant Vicens de Paul.

Dis premis consistents en prendas de vestir de diferentes clases confeccionadas per la referida Secció y altres generosas personas de la localitat, estarán exposats los días 26, 27 y 28 dels corrents en lo saló principal del Col·legi de Religiosas de la Divina Pastora, permetense la entrada al matí desde 10 á 12; y á la tarde de 3 á 6.

Nos plau fer constar que las invitacions que s' han repatit pera assistir á dit piados acte, estant redactadas en nostre materna llengua, per quin motiu alabém lo bon sentit de sas directoras.

—Disapte passat se celebrá á Anvers lo desé aniversari de la Conferencia Flamenca dels joves advocats. La sessió tingué lloch en la sala Audiencia; la concurrencia era molt lluhida y s' hi veyan moltes senyoras. Presidí M. Van Riswich, alcalde, qui tenia á sos costats á la majoria dels magistrats d' Anvers y al fiscal M. Berré. Los membres de la comissió organitzadora MM. Victor Jacobs, Albert Van de put, Emili Schiltz y Carles Weyls seyan en los llochs reservats al jurat, M. Lluís Franck, com á *fèestrede*, va pronunciar una sàbia disertació: *Iaal en Nationaliteit*; en la que fa la historia á través de totas las edats, de la lluyta contínua que las minorias han de sostenir en favor del manteniment de sa llengua contra 'l despotisme de las majorias. Fou molt aplaudit. Responent á aquest discurs, l' alcalde M. Joan Van Riswich va desenrotllar la tésis de que per assegurar la vida d' una llengua deu ser cuydada y cultivada contínuament. Recomaná ab insistencia al auditori la lectura dels prosistas neerlandesos. Doná fi á la sessió un discurs de M. Casteleny, president de la Conferencia.

En recort del aniversari s' ha publicat un magnífich álbun que es un *chef d' œuvre* tipogràfic.

Per últim, los joves advocats de la Conferencia s' reuniren en un dinar, en lo qual va ocorre un fet de molta gravetat. M. Coremans va expressar lo desitj de que desaparegués la llengua francesa de la Conferencia; més lo president M. Casteleny després de protestar va abandonar la sala seguit d' alguns advocats. Aquest cas será sotmés al consell de disciplina y motivará la admissió del president.

La recaudació voluntaria del import de las contribucions territorial é industrial corresponent al tercer trimestre del corrent exercisi de 1895-96 tindrà lloch en los pobles d' aquesta zona los dias següents:

Barbará, 1 y 2 Febrer.—Sant Esteve de Castellar, 12, 13 y 14.—Palausolitar y Plegamans, 7 y 8.—Poliñá, 10 y 11.—Ripollet, 27 y 28.—Sabadell, 20, 21, 22, 23, 24 y 25.—Sant Cugat del Vallés, 26, 27 y 28.—Sant Quirse de Tarrasa, 3 y 4.—Santa Perpétua de Moguda, 5 y 6.—Sentmanat, 17 y 18.—Sardanyola, 25 y 26.

—Ab obgeete de cerciorarse de las noticias alarmants que circulan referents al projectat recárrech sobre las mercancías espanyolas, la «Lliga de Productors de Sabadell y Comarca» expedí un d' aquets dias lo següent telégrama:

«Excm. Sr. Ministre de Ultramar.—Madrid.—Alarmada aquesta Lliga de Productors, inmensa gravetat noticias circulan sobre recárrech exportació Cuba, prega á V. E. informes fidedignes, donchs no compreném intentin afluixar únichs llassos 'ns uneixen ab la Isla.—President, Margenat.»

—Segons bando de la Alcaldía posat en 'ls llochs públichs, desde ah'ir-1.er de Febrer queda prohibida la mendicitat pública.

—Copiém de nostre estimat c'lega «La Revista de Sabadell.»

«Podém assegurar á nostres lectors, referintnos á un sueltó publicat per nosaltres dias enrera sobre los nous estudis de Tarrasa, que 'n Sabadell comensará aviat la construcció d' un grupo de tres ó quatre estudis en 'l solar denominat de ca'l Xiquet, esquena als carrers de Llobet y Paces.

Sembla que l' obra será cosa digna de Sabadell y que farà honor á nostre Ajuntament actual.

—Segons comunica nostre digne diputat á Corts don Timoteo Bustillo ha conseguit sigan inclosos en 'l plan extraordinari d' obras, los dos ponts sobra 'l Ripoll corresponents á la carretera de Sabadell á Prats de Llussanés, y qual subasta se efectuará aviat.

Nostra felicitació.

—La Diputació provincial de Lleyda ha aixecat al Govern una raborada Exposició respecte al excés ab que Catalunya ha contribuít á la formació del exercit.

Dita Exposició consta dels datos comparatius del número de soldats que corresponen á cada provincia proporcionalment á sa població. Entre ells constan los següents per demés interessants: la provincia de Lleyda

—Londres tracta de comprar la biblioteca del difunt príncep Lluís Ll. Bonaparte; aquest era un filòlech distingit que havia reunit uns 25,000 volúms y una gran cantitat de manustrits. D' aquestos la major part son de llengua basca, iglesos, francesos, italians y espanyols; aquesta part de biblioteca es per son valor única al mon. Lo bisbe de Stepney y M. Enrich Hucks Gibbs, ab lo concurs de lord Rothschild y de M. Alderman Newton, han constituhit un comité que 's proposa adquirir la biblioteca per oferirla á Londres.

dona 1 soldat per cada 147 habitants, Girona 1 per cada 124, Tarragona 1 per cada 144 y Barcelona 1 per cada 149, lo que dona pera Catalunya un promedi de 1 soldat per 141 habitants; la de Alicant dona 1 per cada 385 habitants, la de Córdoba 1 per cada 274, la Coruña y per cada 276, la de Jaen 1 per cada 407, la de Pontevedra y per cada 476 y la de Asturias 1 per cada 602.

—Nostre bon company «La Veü de Catalunya, al donar compte en sa edició del passat diumenge, de la Exposició que la Diputació de Lleyda envia al Govern acompanyant-hi 'ls datos demostratius de la desproporció ab que contribueix Catalunya al tribut de sang, diu:

«Aquestos datos, demostrats de mil diferents maneres per un gran nombre d' exposicions y en los importants *meetings* de Sabadell y Mollet, han fet veure á la gent de Madrid que eran una aménassa que 'l dia que 'l poble catalá tingués conciencia de son valer, serian una rahó poderosíssima pera promoure la més general indignació. Per axó s' ha decidit á reformar la llei y Catalunya, gracias als *somniadors* regionalistas, puix ningú mes que nosaltres han dit res, se veurá redimida de la injusta contribució de la sang de 2.416 de sos fills, que fins ara ha pagat per l' indigne comportament del caciquisme castellá.

Ja sabem que dels mateixos favorescuts, molts ni arribarán á saber que deurán no deixar la llar payral gracias als regionalistas, y que en cambi alguns polítichs que 'us han combatut en nostra campanya se farán passar com á redemptors; però com no hém buscat nosaltres ni aplaudiments ni agraïments, lo bé que obtindrà Catalunya es nostre mellor premi y nostra més gran satisfacció.»

—A Barcelona va prenen gran increment l' us de la llengua catalana.

Son moltes las familias de la bona societat barcelonina que considerán cursi l' us de la llengua castellana, sobre tot en boca dels no castellans, emplean en sas reunions y *soirees* la nostre llengua catalana.

Igual reacció á favor de la llengua catalana s' observa també en las iglesias de la capital, segons se desprèn del següent suelto que transcribim de «Lo Regionalista».

«Lo Pare Bargnés s'ha fet lo predicador del dia á Barcelona, per totes las parroquias es solicitat, donchs que s' ha sapigut atreure tan gran nombre de devots, com no ho ha pogut lograr cap altre predicador fins avuy. Lo pare Bargnés usa sempre en sos sermons la nostra aymadíssima llengua.»

—Demá, dilluns, de 10 á 12 del mati, en la Parroquia de Sant Pere de Barcelona, se celebrarán missas d' aniversari; en sufragi del ánima de don Fidel Poal y Jufresa, pare polítich de nostre amich l' enginyer d' aquesta ciutat don Manel Folguera y Durán.

—Se troba malalt de cuydado á Vich nostre apreciat company de cau-

sa y en la premsa, lo Director del Setmanari regionalista, *Lo Veu de Montserrat*.

Desitjém á aquell estimat company un prompte restabliment.

—Segons noticias á Bilbao, comunican á aquella capital desde Padernales, que 'l dia 26 arribare: á dit punt á las deu del mati 150 socs pertanyents al extingit Circól Euskaldunak Bizkaitarra, los quals se dirigiren á ohir missa á la ermita de Sant Andreu.

A Pedernales s' hi trobavan reconcentradas forsas de la guardia civil.

Terminada la funció religiosa, s' verificá un espléndit banquet en la isla Chaebarramendi, regnant durant l' acte moltíssima animació.

Pòch després de comensat lo banquet, Sabí Arana, ex-president de la esmentada societat, rebé un telégrama de Bilbao ordenantli que tornés á aquesta localitat lo que efectuá tot seguit.

A la porta del saló ahont se verificá 'l banquet se posá un lletre'o que deya textualment; «Prohibida la entrada als periodistas.»

—S' acaba de publicar una nova edició del discurs llegit en la última sessió inaugural de la important societat «Ateneo Barcelonés» per son president, nostre bon amic y company de causa, D. Angel Guimerá.

Aquesta edició ha sigut costejada per 316 socs d' aquell il·lustrat Centre y costa de 20.000 exemplars, que serán prfusament repartits per tot Catalunya.

Donat lo molt que hi han tingut que dir los catalans *acastellanisats*, sobre aquest discurs, y fins los forasters de nostra terra que en lloch d' hostes se 'ns presentan com á conquistadors, ha despertat lo discurs del Sr. Guimerá, lo somni de molts catalans, que fins ara no s' havian aper-sabut, de que en sa propia patria no podían usar la llengua ab que 'ls parlá sa mare al obrir los ulls á la rahó.

En son temps aplaudirem la idea d' aquells bons catalans, de publicar una nova edició del hermós discurs «La llengua catalana» y avuy desde lo més profon del cor los hi doném las gracias per haverse convertit a la realitat sos nobles propòsits.

ANUNCI OFICIAL

Banch de Sabadell

La Junta de Govern d' aquesta Societat, en sessió de avuy, ha acordat senyalar lo dia 23 del próxím Febrer, hora de las 10 del demati y local del Banch, pera la celebració de la Junta general ordinaria, que prevé l' article 17 dels Estatuts socials.

Los senyors accionistas que hi desitjin concórrer, podran efectuar lo dipòsit de 20 accions, á lo menos, que se exigeix en lo article 16, durant los dias feyners del 10 al 15 abdos inclusius, del citat mes, de 4 á 5 de la tarde.

Y en cumpliment de lo establert per los articles 12 y 29 del Reglament general, se expedeix la present convocatoria pera coneixement dels interessats.

Sabadell 20 de Janer de 1896.—Lo President, *Antoni Oliver*.—P. A. de la J. de G., *Joseph Cirera*, Secretari.

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugás, Carrer de Calderon, 36.—SABADELL.